

กระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรี

THE TEACHER DEVELOPMENT PROCESS USING THE COACHING SYSTEM FOR
PROMOTE THE 21st CENTURY SKILLS OF STUDENTS IN CHANTHABURI PROVINCE

หฤทัย อนุสรราชกิจ¹ สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร² และพรสวัสดิ์ ศิริศานันท์³
Haruethai Anussornrajakit¹ Sawatchai Sripanomtanakorn² and Pornsawad Sirasatanan³

¹หัวหน้าโครงการวิจัย อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

²ผู้ร่วมวิจัย คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

³ผู้ร่วมวิจัย รองคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

E-mail: haruethai_n@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยเพื่อ 1) ศึกษาบริบทพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ในการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง 2) พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครู จากการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง และ 3) เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรี โดยกระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง หน่วยงานที่เข้าร่วมการวิจัย คือ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 17 และสถานศึกษาประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 11 แห่ง และสถานศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 4 แห่ง การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบมีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (ในวงรอบที่ 1) และปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน (ในวงรอบที่ 2) 2) ดำเนินงานพัฒนาครู 3) ติดตามและประเมินผล และ 4) การสะท้อนผลการเรียนรู้

ผลการวิจัย มีดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องของจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้น เป็นกระบวนการที่ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐาน หลักการและวิธีการของการหนุนนำต่อเนื่อง นำไปสู่การออกแบบกระบวนการดำเนินงานหนุนนำต่อเนื่อง และมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ บุคลากรจากหน่วยงานหลัก 2 หน่วยงาน คือ 1) นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และ 2) บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17 มีการดำเนินงานโดยการแบ่งกลุ่มการโค้ชเป็น 6 กลุ่ม คือ 1) ระดับประถมศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม และ 2) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีขั้นตอนการทำงานหลัก คือ

- 1) การวางแผนและการเตรียมการก่อนการหุ้มนำต่อเนื่อง
- 2) การดำเนินการหุ้มนำต่อเนื่อง และ
- 3) การดำเนินการหลังการหุ้มนำต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 ประกอบด้วย 1) ผลการศึกษาบริบทพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น นำเสนอในประเด็นความร่วมมือและความสัมพันธ์ ใน 3 ระยะการทำงาน คือ ก่อนดำเนินการวิจัยที่มีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาและเขตพื้นที่ในลักษณะของการจัดการศึกษา การประชุม การอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพครู ระหว่างการดำเนินการวิจัย หน่วยงานมีความสัมพันธ์และความร่วมมือสูงขึ้น บุคลากรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการลงนามความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพครูร่วมกัน และหลังการดำเนินการวิจัย มีความสัมพันธ์และความร่วมมือต่อกัน มีความเป็นกัลยาณมิตรเพิ่มมากขึ้น 2) ผลการวิเคราะห์ความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่าครูได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการโค้ช และด้านทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง และ 3) ผลการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน พบว่านักเรียนเกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ใน 3 ทักษะ คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ

คำสำคัญ

กระบวนการหุ้มนำต่อเนื่อง การพัฒนาครู ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The main purpose of this research was to develop the teacher development process using the coaching system for promote the 21st century skills of students in Chanthaburi. The purpose was be divided in 3 items; 1) to study the contexts of the co-operation between schools the educational service area offices and university, 2) to develop the learning of teachers in terms of the knowledge, attitude and skills that resulted by the Teacher Development Process using the coaching system, and 3) to develop the 21st century skills of the students. The research participants were from the Chanthaburi primary educational service area office 1, the Secondary educational service area office 17, the 11 primary schools, the 4 secondary schools and Faculty of education Rambhai Barni Rajabhat University. This study was a research and development using the action research that consisted of two cycles. The operations of each cycle consisted 4 steps; (1) studying the basic contexts in the 1st cycle and improve the operations in the 2nd cycle, (2) operation the teacher development process, (3) evaluation the teacher development process, and (4) learning reflection.

The findings were as follows:

Part 1: The teacher development process using the coaching system was based on believes, principles and methods of coaching. There contains the personal of the 2 main organizations; the researcher from the university and the personals from the educational service office in Chanthaburi. The management was set in the 6 coaching teams; 4 teams for the primary school and 2 teams for the secondary school. Each teams was operated in 3 steps; 1) pre-coaching 2) coaching and 3) post-coaching. The coaching methods was difference by the schools contexts, the subjects and the teachers. The values from the process were occurred in teachers and students.

Part 2: Include: 1) the results of the primary contexts of the co-operation between schools the educational service area and the local university through coordination and interaction in 3 phases: the former operation in the area of building relationships between schools and education district through meeting, training, in order to optimize teachers' capacity in better cooperation. During research process, all personals were able to exchange ideas, sign up for cooperating in developing teachers' capacity together. By the end of the research, there were better relationship and positive cooperation among all the participants, 2) the results of the analysis of knowledge, attitude ,and skills in teachers' learning management in 3 areas: knowledge and understanding related to 21st century skills, knowledge and understanding related to the learning design in positive attitude of learning activities and coaching, including learning activities and self-development skills, and 3) the results of the development of students' 21st century skills in 3 areas: learning skills and innovation, information technology, medias and technology skills, and life skills and occupation.

Keywords

Coaching System, Teacher Development, The 21st Century Skills

ความสำคัญของปัญหา

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจ หรือฟันเฟืองสำคัญของกระบวนการจัดการศึกษา เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน คุณสมบัติของครูจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายหรือคาดหมายคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง การพัฒนาครูโดยทั่วไป มักใช้วิธีการประชุมอบรมซึ่งสามารถพัฒนาครูจำนวนมากภายในเวลาอันสั้น เตรียมการและดำเนินการง่าย แต่ไม่ส่งผลให้ครูเปลี่ยนแปลงการสอน วิธีการพัฒนาครูที่เน้นเชิงปริมาณ ไม่ได้ใช้ข้อมูลบริบท ความต้องการ หรือปัญหาที่แท้จริงของครู เป็นจุดอ่อนของการดำเนินการพัฒนาครู ที่มีเป้าหมายพัฒนาครูให้สามารถปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน เชื่อมโยงความรู้ทักษะที่มีอยู่ไปสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน และส่งผลต่อป้ยังคุณภาพของนักเรียน

การชี้แนะ (Coaching) เป็นกระบวนการแนะนำ การสอนงานแบบรายบุคคลเพื่อพัฒนา ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและความสามารถในการทำงาน (Blanchard and Thacker, 2004) กระบวนการนี้จะช่วยให้บุคคลได้บรรลุเป้าหมายการทำงานในระดับที่สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ สร้างให้บุคคลมีความเข้มแข็งขึ้น ภูมิใจในตนเอง แสดงความสามารถซึ่งเป็นผลต่อการทำงานที่จะตามมา (Mink, Owen and Mink, 1993) นับได้ว่า การชี้แนะ (Coaching) น่าจะเป็นวิธีการในการพัฒนาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ระบบการชี้แนะ ได้ถูกนำมาใช้ควบคู่กับระบบพี่เลี้ยง โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ การเรียนรู้เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดจากการลงมือปฏิบัติ ในปี 2555 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ศึกษากระบวนการชี้แนะภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน มีข้อค้นพบที่สำคัญคือ การหนุนเสริมคุณภาพครูเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยระบบชี้แนะ (Coaching) ครู แทนการอบรมอย่างเดียว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่ตัวครูทั้งในด้านเจตคติและค่านิยมต่อวิชาชีพครู พฤติกรรมในกระบวนการเรียนการสอนและศักยภาพในการสร้างนวัตกรรม ทั้งนี้การหนุนนำการพัฒนาคุณภาพครูจะเป็น การเปลี่ยนแปลง (Change agent) ที่นำไปสู่คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ได้ทั้งความรู้พื้นฐาน และทักษะที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 การชี้แนะ (Coaching) ต่อมา มีการปรับคำเรียกเป็นการหนุนนำต่อเนื่อง (Teacher Coaching)

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นสถาบันที่ผลิตครูผู้สอนให้กับสังคม ทีมผู้วิจัยในฐานะคณาจารย์คณะครุศาสตร์ จึงมีแนวคิดในเชิงสร้างสรรค์ที่จะร่วมมือกับหน่วยงานการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในท้องถิ่น คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เพื่อศึกษาแนวทางและค้นหารูปแบบกระบวนการพัฒนาครูและการจัดการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดจันทบุรี ให้สามารถพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตของนักเรียนสอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานความต้องการของโรงเรียน โดยใช้ระบบการหนุนนำอย่างต่อเนื่องที่มีการวางแผนและออกแบบโปรแกรมการพัฒนาครูในรูปแบบการร่วมมือกัน ระหว่างอาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้บริหาร บุคลากรศึกษานิเทศก์ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูต้นแบบ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งนี้ผลของการวิจัยจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งนักเรียนและครู ให้มีคุณลักษณะของบุคคลในศตวรรษที่ 21 การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของครูและโรงเรียนตรงตามเป้าประสงค์ที่ต้องการ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคม ชุมชน ในท้องถิ่นและสังคมโลก ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

กระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรีมีองค์ประกอบอะไร และมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรี

โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ในการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง
2. เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครู จากการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง
3. เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรี โดยกระบวนการพัฒนาครู ด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

เป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้

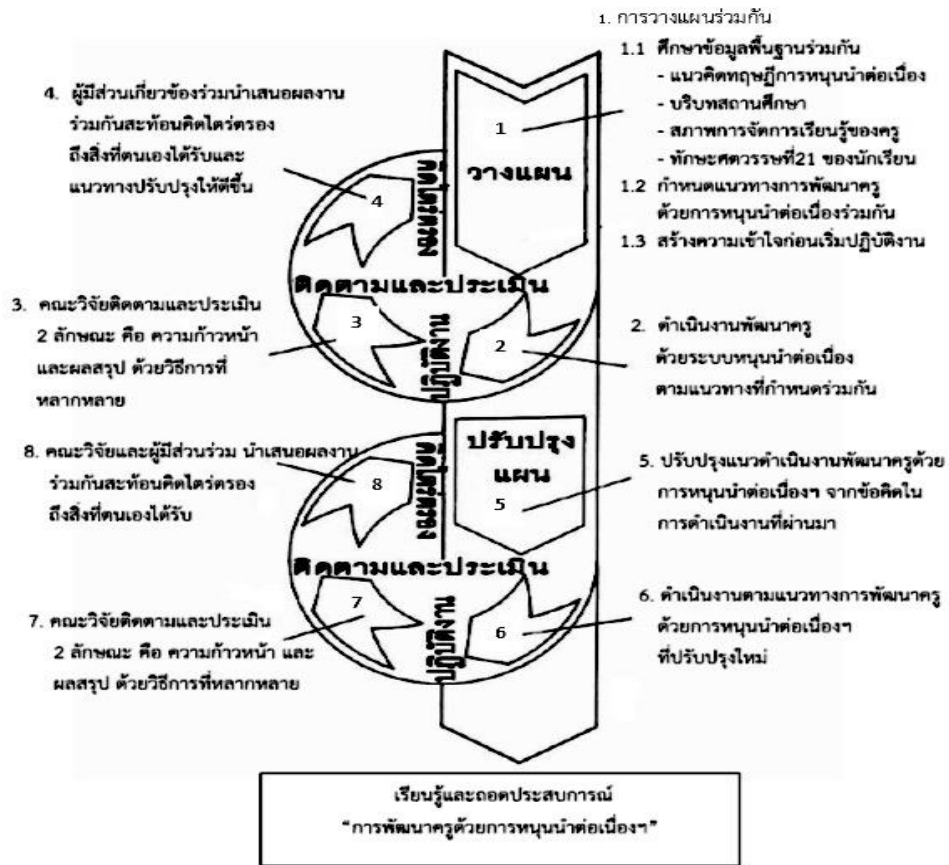
1. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 จำนวน 11 โรงเรียน เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาครูในสถานศึกษาของตนเอง
2. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จำนวน 4 โรงเรียน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 1 โรงเรียน และขนาดกลาง 3 โรงเรียน ซึ่งทั้งหมดเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาครูในสถานศึกษาของตนเอง

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 10 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 18 คน และครูผู้มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (เฉพาะสายมัธยมศึกษา) จำนวน 3 คน

แนวทางการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนากระบวนการหนุนนำต่อเนื่องในสถานศึกษา ดำเนินการเป็น 2 วงรอบ แต่ละวงรอบใช้เวลา 1 ภาคเรียน จากนั้นนำไปสู่การถอดบทเรียนที่จะได้ความรู้ โดยใช้เวลาของการวิจัยทั้งสิ้น 2 ภาคเรียน โดยในแต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนร่วมกัน 2) การปฏิบัติงานร่วมกัน 3) การติดตามและประเมินผลร่วมกัน และ 4) การคิดและไตร่ตรองร่วมกัน เมื่อครบวงรอบผู้วิจัยทำการทบทวนและปรับปรุง ในวงรอบที่ 2 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บข้อมูล 3 วิธี คือ ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และสังเกตแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งด้านข้อมูล และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล โดย การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบคือการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ส่วนการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร จากการสังเกต และจากการสัมภาษณ์ สอดคล้องกันหรือไม่ซึ่งเป็นการทดสอบให้มีความมั่นใจ รายละเอียดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แยกตามผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

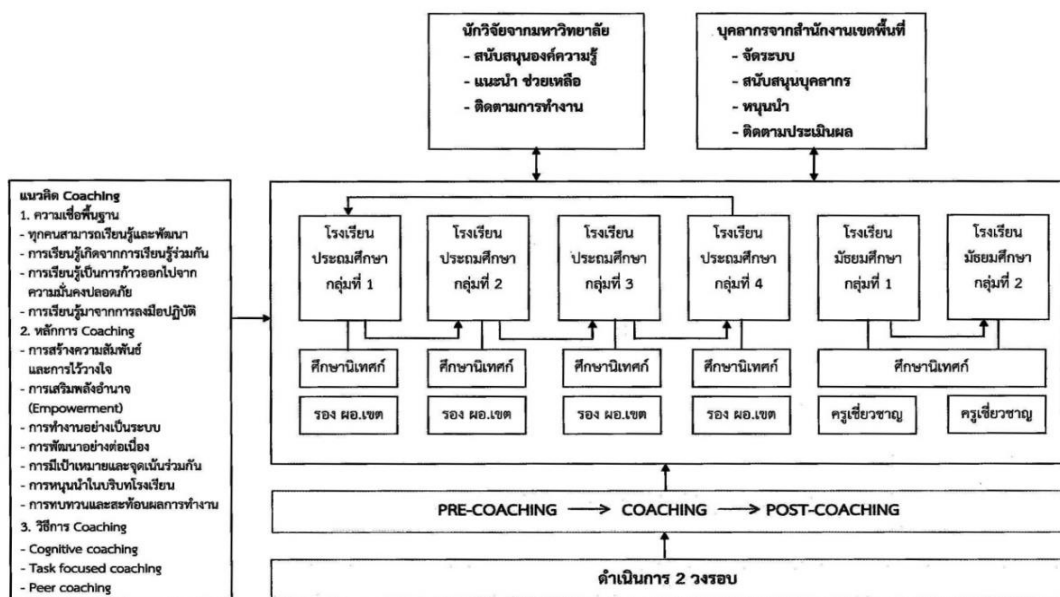
ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการวิเคราะห์
บริบทความร่วมมือของหน่วยงาน	1. บุคคล ได้แก่ ผอ.เขตพื้นที่/ศน./ผอ.รร./ครู/นักวิจัย 2. เอกสารหน่วยงาน	1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	1. ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์และความร่วมมือของหน่วยงาน 2. บันทึกการสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา
รูปแบบการพัฒนาาระบบหนุนนำต่อเนื่อง ระดับกลุ่มและรูปแบบรวม	1. บุคคล ได้แก่ ทีมโค้ช	1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	1. ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการโค้ช 2. บันทึกการสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา
	2. เอกสารและชิ้นงานจากการประชุมสะท้อนผลการดำเนินงานของทีมโค้ช	1. ศึกษาเอกสารและวิเคราะห์ชิ้นงาน	แบบบันทึกผลการศึกษาและวิเคราะห์ชิ้นงานเกี่ยวกับการดำเนินการโค้ช	การวิเคราะห์เนื้อหา
ผลการเรียนรู้ของครูในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดการเรียนรู้	1. บุคคล ได้แก่ โค้ชและครูผู้สอน	1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	1. ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 2. บันทึกการสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา
	2. เอกสาร ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้และคลิปวิดีโอที่ศนกรสอน	2. ศึกษาเอกสารและวิเคราะห์ชิ้นงาน	แบบบันทึกผลการศึกษาและวิเคราะห์ชิ้นงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	การวิเคราะห์เนื้อหา
ผลการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน	1. บุคคล ได้แก่ โค้ชครูผู้สอน และนักเรียน	1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	1. ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 2. บันทึกการสังเกต	การวิเคราะห์เนื้อหา
	2. เอกสาร ได้แก่ ชิ้นงาน / ผลงาน / โครงการจากการเรียนรู้ของนักเรียน	2. ศึกษาเอกสารและวิเคราะห์ชิ้นงาน / ผลงาน / โครงการงาน	แบบบันทึกผลการศึกษาและวิเคราะห์ชิ้นงาน / ผลงาน / โครงการงานเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21	การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้สรุปผลการวิจัยเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์การวิจัยหลัก คือ การพัฒนาาระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน และตอนที่ 2 ประกอบด้วย 3 ประเด็น เพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์ย่อย คือ 1) ผลการศึกษาบริบทพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น 2) ผลการเรียนรู้ของครูในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดการเรียนรู้จากการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง และ 3) ผลการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนพบว่ากระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเป็นกระบวนการที่นำกรอบแนวคิดในการทำงานการหนุนนำต่อเนื่อง (coaching) มาปรับใช้ โดยตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐาน หลักการและวิธีการของการหนุนนำต่อเนื่อง นำไปสู่การออกแบบกระบวนการดำเนินงานหนุนนำต่อเนื่อง มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ บุคลากรจากหน่วยงานหลัก 2 หน่วยงาน คือ 1) นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทำหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้ทางวิชาการ แนะนำการวางแผนการดำเนินงาน และติดตามการดำเนินงานการหนุนนำต่อเนื่อง และ 2) บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ทำหน้าที่วางแผนจัดระบบการทำงานหนุนนำต่อเนื่องในโรงเรียน และติดตามประเมินผล

การดำเนินงานการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรี มีการดำเนินงานที่ออกแบบการทำงาน โดยการแบ่งกลุ่มการโค้ชเป็น 6 กลุ่ม ขั้นตอนการทำงานของกลุ่มการโค้ชแต่ละกลุ่ม มีขั้นตอนหลักการทำงานแบบเดียวกันคือ 1) การวางแผนและการเตรียมการก่อนการหนุนนำต่อเนื่อง (Pre-coaching) 2) การดำเนินการหนุนนำต่อเนื่อง (coaching) และ 3) การดำเนินการหลังการหนุนนำต่อเนื่อง (Post-coaching) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนแต่ละสายการโค้ชจะใช้วิธีการ และเทคนิคการหนุนนำต่อเนื่องที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน ครู และสาระวิชาที่รับการหนุนนำต่อเนื่องนั้น ๆ โดยขั้นตอนการทำงานทั้งหมดจะมีการดำเนินการเป็น 2 วงรอบ ตามภาคการศึกษา สรุประบบการหนุนนำต่อเนื่องของจังหวัดจันทบุรี ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 CHANCOACHING MODEL

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยมี 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด และมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ในการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง โดยนำเสนอในประเด็นความร่วมมือ และความสัมพันธ์ ใน 3 ระยะการทำงาน ดังนี้

1.1 ก่อนดำเนินการวิจัย

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์และความร่วมมือทั้งในแนวดิ่งและแนวระนาบ กล่าวคือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา บุคลากรทั้ง 2 หน่วยงานต่างมีความสัมพันธ์กัน มีความรู้จัก คู่กันเคย มีความช่วยเหลือ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาครูอย่างชัดเจน ในส่วนของสถาบันการศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักคือ การผลิตครูเข้าสู่วิชาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาและเขตพื้นที่ในลักษณะของการจัดการศึกษา การประชุม การอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพครู

1.2 ระหว่างการดำเนินการวิจัย

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา และมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์และความร่วมมือสูงกว่าเดิม บุคลากรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด ประสบการณ์ และความรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา และมหาวิทยาลัย ยังได้มีการลงนามความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพครูร่วมกัน

1.3 หลังการดำเนินการวิจัย

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา และมหาวิทยาลัย ยังคงมีความสัมพันธ์และความร่วมมือต่อกัน การติดต่อประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยและเขตพื้นที่การศึกษา มีความเป็นกัลยาณมิตรเพิ่มมากขึ้น เขตพื้นที่การศึกษา นำแนวคิดของการโค้ชไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพครู และมีการนำแนวคิดการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการพัฒนาครู พัฒนานักเรียน อย่างต่อเนื่อง ต่อไป

2. ผลการเรียนรู้ของครูในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดการเรียนรู้จากการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครู จากการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง ครูได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองใน 3 ด้าน ดังนี้

2.1 พัฒนาคำรู้ความเข้าใจ โดยเกิดความรู้ความเข้าใจใน 2 ประเด็น คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2.2 พัฒนาเจตคติที่ดี โดยเกิดเจตคติที่ดี ใน 2 ลักษณะ คือ เจตคติที่ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเจตคติที่ดีต่อการโค้ช

2.3 พัฒนาทักษะ โดยเกิดการพัฒนาทักษะที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ ทักษะการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และทักษะการพัฒนาตนเอง

ผลการเรียนรู้ของครูทั้ง 3 ด้าน ครูแสดงออกผ่านการสะท้อนการเรียนรู้กับกลุ่มโค้ช โดยแสดงให้เห็นถึงผลงานนวัตกรรมการสอนอย่างเป็นรูปธรรมของครูแต่ละบุคคล การจัดการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียนที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของนักเรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่

หลากหลาย รวมถึงการสะท้อนความรู้สึกในเชิงบวกของครูที่มีต่อการโค้ช และการจัดการเรียนรู้ในช่วงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสัมภาษณ์

3. ผลการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน จากการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง พบว่านักเรียนเกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ใน 3 ทักษะ คือ

3.1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

นักเรียนแสดงออกถึงความสามารถในการจัดทำโครงการในรูปแบบของงานประดิษฐ์ เช่น โครงการประดิษฐ์ของเล่น โครงการสื่อของจริงเพื่อน้อง การใช้ความคิดสร้างสรรค์เชิงบูรณาการร่วมกับความรู้เชิงวิชาการ เช่น การแต่งกลอน การเล่านิทานให้ผู้ใหญ่ฟัง การระดมสมองเพื่อค้นหาแนวคิดที่เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมในห้องเรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การวางแผนในการทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม มีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก การนำเสนอผลงาน การเป็นพิธีกร แยกแยะข้อเท็จจริง ไต่แย้ง และประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการสื่อสาร การร้องเพลง ให้ความร่วมมือกับครูในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมภายในโรงเรียน เช่น กิจกรรมสหกรณ์ การทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน การทำอาหารกลางวัน มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม การเจรจาต่อรองอย่างมีเหตุผล

3.2 ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี

นักเรียนมีการแสดงออกถึงความสามารถ ในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ ประเมินผลความน่าเชื่อถือของข้อมูลทักษะของการจัดกลุ่ม แยกแยะ เปรียบเทียบมีความสามารถในการเลือกใช้สื่อประกอบการนำเสนอข้อมูล หรือผลงานต่าง ๆ สามารถจัดทำสื่อนิทรรศการ สื่อเทคโนโลยี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร

3.3 ทักษะชีวิตและอาชีพ

นักเรียนมีการแสดงออกถึงความสามารถในการเจรจาต่อรอง บนพื้นฐานของเหตุผล เช่น การซื้อขายผลิตภัณฑ์ การเจรจาจ้างใจผู้ซื้อ รวมทั้งการชื่นชม ยอมรับ ผลงานหรือความสามารถของเพื่อน ๆ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ แสดงพฤติกรรมการอยากรู้ อยากรเรียน มีความพร้อมและความสามารถในการดูแลตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ควบคุมตนเองในการใช้จ่ายเงินและการเก็บออมอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้วัฒนธรรมของชาติพันธุ์อื่น ทั้งในระดับของท้องถิ่น และต่างชาติ มีบรรยากาศของการทำงานเป็นทีม การคิดเชิงบวก การแสดงความคิดเห็น และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่องาน หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย เช่น การดูแลบริเวณโรงเรียน ห้องสมุด ห้องอาหาร ธนาคารโรงเรียน มีการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เต็มใจกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม พร้อมทั้งมีทักษะด้านอาชีพค้าขาย วิเคราะห์กำไร ขาดทุนของสินค้า แสดงออกถึงความเป็นผู้นำและผู้ตามอย่างเหมาะสม มีทักษะของกระบวนการกลุ่ม วางแผน แบ่งหน้าที่การทำงาน การช่วยเหลือ พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อสังคม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่เกิดขึ้นมีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปราย ดังนี้

1. แนวคิด หลักการ และวิธีการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง

แนวคิดการหนุนนำต่อเนื่อง (Coaching) ให้ความสำคัญกับหลักการสร้างความสัมพันธ์และการไว้วางใจ ในกระบวนการพัฒนาครูที่ดำเนินการนั้น มีบุคลากรจากหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง และทำงานร่วมกัน การหนุนนำต่อเนื่องให้ความสำคัญกับความเชื่อถือและไว้วางใจของครูที่มีต่อผู้หนุนนำต่อเนื่อง (กลุ่มโค้ช) ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินการหนุนนำต่อเนื่องเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2549) ดังนั้นในการดำเนินกระบวนการจึงให้เวลากับกลุ่มโค้ชและครูในการสร้างสัมพันธ์ภาพและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งวิธีการทั้งหมดต้องใช้การดำเนินการความสม่ำเสมอและใช้เวลาพอสมควรกว่าครูจะเกิดความไว้วางใจและพร้อมเปิดใจรับการหนุนนำอย่างเต็มที่

2. กระบวนการทำงานพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรี มีข้อค้นพบที่เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อความสำเร็จ คือ

การให้ความสำคัญกับบทบาทการทำงานของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการจัดกลุ่มโค้ช ซึ่งเป็นให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งผู้หนุนนำต่อเนื่อง (กลุ่มโค้ช) และครูที่ได้รับการหนุนนำต่อเนื่อง ต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด การได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นำไปสู่วิถีทางของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูได้ชัดเจน มีการประสานความรู้ที่ต่างฝ่ายเข้าใจต่างกัน กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทำให้เห็นว่า เราสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้

3. คุณค่าที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่อง

3.1 คุณค่าในตัวครู พบว่า ครูได้พัฒนาตนเองใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ ในเรื่องทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านเจตคติเชิงบวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการโค้ช และ 3) ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการพัฒนาตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการที่ครูสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง สามารถกำกับตนเอง (Self-directed) ได้ สอดคล้องกับ เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2549) ที่ได้กล่าวถึง การเสริมพลังอำนาจไม่ใช้การมอบอำนาจแบบมีผู้ให้และผู้รับ หากแต่ครูต้องค้นพบพลังในตัวเองด้วยตนเอง โดยผู้หนุนนำต่อเนื่องเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูได้พบพลังนั้น กระบวนการหนุนนำต่อเนื่องจึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานของครูแต่ละคน การหนุนนำต่อเนื่องพัฒนาไปตามศักยภาพและเป้าหมายในการพัฒนาของครูแต่ละคน

3.2 คุณค่าที่เกิดกับผู้เรียน พบว่า เมื่อครูได้ผ่านกระบวนการแล้ว เกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ส่งผลถึงการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูสอน โดยนักเรียนได้พัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้งหมดเป็นทักษะที่จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนในการเข้าสู่การทำงานซึ่งมีความซับซ้อนในโลกปัจจุบัน และเป็นทักษะที่เป็นตัวขับเคลื่อนสภาพสังคมแวดล้อมในยุคปัจจุบัน (วิจารณ์ พานิช, 2555) กระบวนการพัฒนาครูที่ดำเนินการมามีช่วงเวลาการทำวิจัยอย่างจำกัด ส่งผลให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนไม่เด่นชัด จำเป็นต้องใช้เวลาในการกำกับ และติดตามอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1. กระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรีที่พัฒนาขึ้นนี้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จึงควรมีการขยายผลโดยการนำไปใช้ในสถานศึกษาหรือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแห่งอื่น ๆ โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ เป็นสำคัญ

2. การพัฒนาครูและโค้ชให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องพัฒนาจากความรู้สึภายในของบุคคล การสร้างความสัมพันธ์ ความเป็นกัลยาณมิตร และความปรารถนาดีซึ่งกันและกัน รวมถึงการคลายการยึดมั่นในตนเองลง เพื่อให้สามารถเข้าใจและยอมรับผู้อื่นที่ทำงานด้วย กระบวนการจิตตปัญญาเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี จึงควรมีการบูรณาการกระบวนการจิตตปัญญาเข้าไปในกระบวนการทำงานด้วย

3. บทบาทของบุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การหนุนนำต่อเนื่องเป็นไปได้ด้วยดี คือ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ และศึกษานิเทศก์ จึงควรสนับสนุนและพัฒนากลไกการทำงานด้านการส่งเสริมงานวิชาการของบุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่ให้มากขึ้น จะเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาครูและการจัดการศึกษาในพื้นที่ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัย กระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในจังหวัดจันทบุรี ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิจัยและพัฒนา โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งคาดหวังผลการวิจัยที่เป็นผลจากการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ การพัฒนาครูที่จะส่งผลถึงการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ของครูนั้น ต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานและต่อเนื่องมากกว่า 1 ปีการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ในช่วงเริ่มต้นมุ่งเน้นการพัฒนาโค้ช จนถึงการพัฒนาครู จึงอาจจะไม่เห็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ของครูมากนัก จึงควรมีการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องต่อไป

บรรณานุกรม

- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2549). การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการ
พี่เลี้ยง โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี -
สฤษดิ์วงศ์.
- Blanchard, P. N. and Thacker, J. W. (2004). **Effective training: System, strategies and
practices**. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.
- Mink, O. G., Owen, K. Q. and Mink, B. P. (1993). **Developing high-performance people:
The art of coaching**. Reading, Massachusetts: Addison - Wesley.